

BILTEN projekta HEPMP

Erazmus+ projekat Izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju

Jačanje kapaciteta visokog obrazovanja iz oblasti Medicine bola u zemljama Zapadnog Balkana

Zašto HEPMP projekat

- Bol je verovatno jedan od najstarijih i najuniverzalnijih oblika stresa i jedna od najranijih patnji čovečanstva.
- Pratilac je mnogih bolesti i stanja, kao što su: reumatoidni artritis, postherpetična neuralgija, degenerativna stanja kičme, osteoartritis, AIDS, migrena, dijabetesna neuropatija i fantomski bol, kao i bol usled karcinoma.
- U ekonomskoj sferi se procenjuje da troškovi lečenja pacijenata sa hroničnim bolovima premašuju ukupne troškove lečenja bolesnika sa srčanim oboljenjima, karcinomom i AIDS -om.
- Produženi bol je jedan od glavnih uzroka odsustva sa posla, bolovanja, penzionog invaliditeta, otpremnina i niske produktivnosti. To je problem javnog zdravlja zbog njegove prevalencije, visokih troškova i negativnog uticaja na kvalitet života pacijenata i njihovih porodica.
- Uprkos naporima i činjenici da je star koliko i samo čovečanstvo, bol niti je shvaćen niti ga je moguće kontrolisati u potpunosti.
- Među zdravstvenim radnicima vlada niska svest o važnosti lečenja bola.
- Broj lekara obučen za medicinu bola je nedovoljan.
- Moramo unaprediti znanje o bolu i podizati svest o značaju ovog problema, kako stručnjaka - zdravstvenih radnika, tako i društva u celini.

Ciljevi projekta HEPMP

- Jačanje kapaciteta za visoko obrazovanje u oblasti medicine bola u zemljama Zapadnog Balkana;
- Razvijanje pružanja usluga medicine bola u zemlji, pružanjem kvalifikovanog i obučenog osoblja;
- Podržavanje operacionalizacije nedavno uspostavljenog obrazovnog programa u obliku subspecijalizacije iz oblasti medicine bola i mogućnosti razvoja dodiplomskih obrazovnih programa;
- Uspostavljanje akademske mreže i poboljšanje stručne saradnje uz pomoć savremenih tehnologija (internet, telemedicina, itd.)

HEPMP

HIGHER EDUCATION PAIN MEDICINE PROJECT

Udzbenik “MEDICINA BOLA”

Projekat HEPMP je omogućio izradu i štampanje udzbenika “Medicina bola”. To je zvanični udzbenik Medicinskog fakulteta u Beogradu, koji upotpunjuje i olakšava program subspecijalizacije Medicine bola. Knjiga će moći da se koristi na svim univerzitetima, članovima konzorcijuma HEPMP i šire. To je prvi udzbenik o bolu u regionu zapadnog balkana i kao takav će podstaći interesovanje i pozornost na problem koji prate bol i njegovo lečenje.

Predgovor:

Različitošć tema kojima se ovaj udzbenik bavi odlikava potrebu da se ono najznačajnije iz sveukupnog znanja o bolu nadje na jednom mestu. U svetlu važećeg naučnog koncepta promovisana je multidisciplinarnost u povezivanju bazičnih i kliničkih znanja sa podacima iz brojnih disciplina, kao osnov kliničkom, dijagnostičkom i terapijskom pristupu u lečenju različitih fenomena bola. Autori pojedinih poglavlja su izabrani na osnovu prepoznate ekspertske pozicije u svojim oblastima bavljenja, sa namerom da se njihovo iskustvo prenese svima koji žele da unaprede svoju kliničku praksu.

Ubeđen sam da ova knjiga daje pouzdan temelj za osnovni korak ka uspešnijem suočavanju sa bolom kao sveprisutnim fenomenom, a taj korak je edukacija. Edukacija lekara pre svih, kao potreba stvaranja jezgra onih koji će sutra edukovati pacijente, njihove najbliže i društvo u celini o potrebi da se podigne svest o značaju bola i time olakša i poboljša rad profesionalaca i obezbede bolje mogućnosti lečenja pacijenata.

Posebno se zahvaljujem svim kolegama i saradnicima na trudu koji su uložili učestvujući u pripremi i objavljivanju ovog udzbenika.

Prof. Dr Predrag D. Stevanović

MEDICINA BOLA

Predrag Stevanović
Dejan Nešić Nebojša Lađević

Konzorcijum projekta

Koordinator projekta

Prof. dr Predrag Stevanović Profesor anesteziologije, intenzivnog lečenja i terapije bola
Šef katedre anesteziologije, reanimatologije i intenzivne terapije
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu
Kliničko-bolnički centar „dr Dragiša Mišović - Dedinje“, Beograd, Srbija

Članovi upravnog odbora

- Prof. dr Jasna **Jevđić** Medicinski fakultet **Univerziteta u Kragujevcu**
- Prof. dr Vladimir **Đukić** Kliničko-bolnički centar „dr Dragiša Mišović - Dedinje“
- Prof. dr Danko **Živković** Medicinski fakultet **Univerziteta u Podgorici**
- Prof. dr Jasmina **Smajić** Medicinski fakultet **Univerziteta u Tuzli**
- Prof. dr Tatjana **Bučma** Medicinski fakultet **Univerziteta u Banjoj Luci**
- Prof. dr Anđelo **Rafaele De Gaudio** Medicinski fakultet **Univerziteta u Firenci**
- Prof. dr Maja **Šošarić** Medicinski fakultet **Univerziteta u Ljubljani**
- Prof. dr Željko **Župan** Medicinski fakultet **Univerziteta u Rijeci**

IMPRESUM

Bilten projekta HEPMP

TridesetpPrvo izdanje

32/2020

Izdavač: Univerzitet u Beogradu

Urednik: Prof. dr Predrag Stevanović

Medicinski fakultet Univerzitet u Beogradu

Kontakt

- Internet stranica:
www.hepmp.med.bg.ac.rs
- Forum:
www.hepmp.med.bg.ac.rs/forum
- Emejl:
hepmp@med.bg.ac.rs
- Telefon: +381 11 363639

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

HEPMP

HIGHER EDUCATION PAIN MEDICINE PROJECT